

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkındaki Kanun Teklifim gerekçesi ile birlikte ekte sunulmuştur. Gereğini saygılarımla arz ederim.

Ünal DEMİRTAŞ

Zonguldak Milletvekili

SOSYAL SİGORTALAR VE GENEL SAĞLIK SİGORTASI KANUNUNDA DEĞİŞİKLİK YAPILMASI HAKKINDA KANUN TEKLİFİ

MADDE 1- 5510 sayılı Kanuna aşağıdaki madde eklenmiştir.

“EK MADDE 16-Bu kanunda 13 üncü maddesinin birinci fıkrasında tanımlanan iş kazası sonucu ölen sigortalının eş ve çocuklarından birisi, eş ve çocuğu yoksa kardeşlerinden birisi olmak üzere toplam bir kişi hakkında 3713 sayılı kanunun ek 1 inci maddesindeki istihdama ilişkin hükümler uygulanır.”

MADDE 2- Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 3- Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

GENEL GEREKÇE

Türkiye’de çalışma hayatında, maalesef son 16 yılda mevcut sorunlar çözülemediği gibi, mevcut sorunlara birçok ağır sorun daha eklenmiştir. Bu sorunların en önemlilerinden birisi de, ölümlü ve yaralanmalı iş kazalarıdır. Özellikle günümüzde teknolojinin de gelişmişliği göz önünde tutularak %100’ü önlenabilir ve öngörülebilir olan iş kazaları, son 16 yılda çözülemediği gibi sayısal olarak artarak ve sonuçları daha da ağırlaşarak devam etmektedir. Ülkemizde iş kazaları sosyal bir yara halini almıştır. Anayasa, ulusal ve uluslararası düzenlemelerle işçilerin yaşam hakkını korumayı taahhüt eden Ak Parti hükümetleri, bu taahhütlerini bu güne kadar yerine getirmemiştir. Bu taahhütlerin yerine getirilmemesinin bedelini ise işçiler, canları ile ödemektedir. İş kazası sonucu yaşamının yitiren işçilerin geride kalan aileleri ise sosyal bir travma ile karşı karşıya kalmaktadırlar.

Ülkemizde iş kazası sonucu yaşamını yitirenlerin gerçek rakamı, resmi verilere yansıtılmamaktadır. İş kazalarında gerçek verilere dayalı çalışma yapan İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Meclisi tarafından yapılan araştırma ve çalışmalar sonucunda; 2012 yılında en az 878 işçi, 2013 yılında en az 1235 işçi, 2014 yılında en az 1886 işçi, 2015 yılında en az 1730 işçi, 2016 yılında en az 1970 işçi, 2017’de ise en az 2006 işçi iş kazalarında yaşamını yitirmiştir. Son 15 yılda iş kazalarında ölen işçi sayısı ise 20 bin 500’e ulaşmıştır. İş kazalarında Avrupa birincisi ve Dünya üçüncüsü olmamız da ülkemiz açısından son derece üzüntü vericidir.

AKP İktidarları döneminde yıldan yıla iş cinayetlerinin ve işçi ölümlerinin artması bir tesadüf değildir. Ortaya çıkan bu acı sonuç, yanlış siyasi bir anlayışın ortaya koyduğu uygulamalardan kaynaklanmaktadır. Her ne kadar Avrupa Birliği müzakereleri sonucu iş sağlığı ve iş güvenliği mevzuatında bazı olumlu adımlar atılmış olsa da, mevzuat fiilen etkin olarak uygulanamamıştır. AKP çalışma hayatının sorunlarını çözmemiş, aksine bu dönemde çalışma hayatındaki sorunlar derinleşmiş ve yeni sorunlu alanlar oluşmuştur. Bu sorunlar sonucu, Ak Parti döneminde iş kazaları ve ölümler giderek artmıştır.

Ak Parti döneminde; kayıt dışı çalışmanın yaygın hale gelmesi, denetimlerin etkinliğini yitirmesi, işverenlere verilen idari para cezaları ve ilgili cezaların caydırıcılık özelliğini yitirmesi, özelleştirmelerin yapılması, sendikalaşma oranının ve sendikalı işçi sayısının azalması, taşeron çalışma sisteminin yaygınlaşması, çalışma sürelerinin artması, güvencesiz ve esnek çalışmanın yaygınlaşması, işverenlerin aşırı kar hırsı ve üretim zorlaması gibi pek çok nedenlerle iş cinayetleri artmıştır.

İşçi sağlığı ve iş güvenliği politikalarında yapılan yanlışlar işçileri ölüme mahkum etmekte, bu ağır sonuç sonrasında geride kalan aile bireyleri de kaderleri ile başbaşa bırakılmaktadır.

Türkiye Cumhuriyeti Anayasa’nın 2’nci maddesinde tanımlandığı üzere sosyal bir hukuk devletidir. Anayasa ile tanımlanmış bu ilke, yine Anayasa’nın ilgili maddeleri ve Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından kabul edilerek yürürlüğe konulmuş uluslararası metinlerde de tanımlanmış yaşam hakkı ile desteklenmiştir.

Anayasa’nın 17’nci maddesinde yaşam hakkı “Herkes, yaşama, maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahiptir” şeklinde düzenlenmiştir. Anayasa’nın 17. maddesi devlete, elindeki tüm imkanları kullanarak, bireyin maddi ve manevi varlığını her türlü tehlikeden koruma, bu hakka yönelik ihlallerin durdurulup cezalandırılmalarını sağlayacak etkili idari ve yargısal tedbirleri alma görevi yüklemektedir.

İç hukuktaki yaşam hakkına dair düzenlemeler, Türkiye'nin taraf olarak imza koyduğu uluslararası metinlerle desteklenmiştir. Türkiye'nin 1949 yılında taraf olduğu İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi'nin 3'üncü maddesinde yaşam hakkı ise "Herkesin yaşama hakkı ile kişi özgürlüğü ve güvenliğine hakkı vardır." şeklinde düzenlenmiştir. Uluslararası Çalışma Örgütü'nün (İLO) ve Dünya Sağlık Örgütü'nün (WHO), işçi sağlığı ve iş güvenliği haklarına dair düzenlemeleri temel insan hakları çerçevesinde yapılmıştır. İşçi sağlığı ve iş güvenliğine dair bu yaklaşım sözleşmeye taraf ülkeler açısından da sorumluluk doğurmaktadır.

Yine ülkemizin kabul ettiği Avrupa Sosyal Şartı'nın 3. maddesine göre, tüm çalışanların güvenli ve sağlıklı çalışma koşullarına sahip olma hakkı olup, devlet bu konudayer alan yükümlülöklere bağı kalmayı ve yerine getirmeyi taahhüt etmiştir.

Bu şekilde devletin yurttaşının yaşam hakkını koruma yükümlüğü vardır. Yaşam hakkının korunmadığı durumlarda tüm yasal düzenlemelerin uygulayıcısı olarak devlet sorumludur. Yani bu acı tablodan dolayı, Ak Parti hükümetlerinin ve devletin sorumluluğı çok açıktır.

Nitekim son yıllarda meydana gelen en fazla ölümlü ve en feci iş kazası olan Soma'daki 301 madencinin yaşamını yitirdiğı kaza sonrası çıkarılan 6552 sayılı kanun gereğı Ak Parti hükümeti ve devlet bu sorumluluğunu kabul ederek, bu kazada yaşamını yitiren maden işçilerinin eşlerine veya çocuklarından birisine, eş veya çocuğı yok ise kardeşlerinden birisine kamuda istihdam olanağı tanınmıştır. Yine hükümet tarafından TBMM'ye sunulan 1/914 Esas sayılı torba yasa tasarısının 65'inci maddesinin yasalaşması halinde 10 Haziran 2003 ile 13 Mayıs 2014 tarihleri arasında madenlerde yaşamını yitiren işçilerin ailelerini haktan yararlanacaklardır.

Ancak bu düzenlemeler çok doğru olmakla birlikte eksiktir. Yukarıda belirttiğimiz gibi son 15 yılda 20 binin üzerinde iş cinayeti meydana gelmiş ve bu durum sosyal bir travma halini almıştır. Bu sebeplerle iş kazalarında yaşamını yitiren tüm işçilerin aileleri bu haktan süre sınırlandırması olmaksızın yararlandırılmalıdır. Bu durum anayasanın 10. maddesinde belirtilen eşitlik ilkesine de uygun olacaktır.

Mevcut yasal düzenleme ile iş kazaları sonucunda yaşamını yitiren tüm vatandaşlarımızın geride kalan ailelerinin yaşam koşullarının iyileştirilmesi için, Anayasa, ulusal ve uluslararası mevzuat gereğı yaşam hakkının devletçe korunamamış olması nedeni ile oluşan sorumluluk gereğı, eşi veya çocuklarından birisinin, eş veya çocuğı yok ise kardeşlerinden birisinin kamuda istihdam hakkından yararlandırılması ile Anayasa'nın 2'nci maddesinde belirtilen sosyal hukuk devleti ilkesi gerçekleşecektir.

